

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaiones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 8. De specifica distinctione Angeloru[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

ad quam et pauci inueniunt eam. Ergo plures sunt homines quam Angeli.

Sed contra: primò, fallum est homines tantum ex accidenti ruinæ Angelorum, & non per se fuisse illis destinatos: ideòque totidem præcisè saluandos. Secundò, illa reparatio fieri posset sine æqualitate indiuiduorum, conferendo extensiuè pluribus hominum indiuiduis tantum gloriæ, quantum fuisset intensiuè in paucioribus Angelis, vel contra. Tertio, incertum est, an Lucifer tertiam partem Angelorum præcisè traxerit. Nam Apoc. 12. numerus certus ponitur pro incerto. Et sensus literalis est de Antichristo tracturò in errorem & penitenciam magnam partem fidelium, etiam doctiorum & præstantiorum, & illarum instar in firmamento Ecclesiæ fulgentium, vt doceant interpretes capituli citati.

Incertius est quod dicunt aliqui, æqualem fore numerum Angelorum & hominum, propter illud D. Thom. 2. 2. 7. 8. *Constituit terminos populorum iuxta numerum Angelorum Dei.* Sic enim legunt LXX. Interpretes, pro eo quod est in vulgata, *Iuxta numerum filiorum Israel.* Sed legendum est cum vulgata, ex Hebræo, Chaldaico, Symmacho, & Aquila, vt etiam legi in codicibus aliquibus LXX. interpretum testantur Origenes & alij. Sensusque est, Deum, cum Babylone linguas confunderet, & in varias terræ partes homines dispergeret, iam tum terram Canaan filijs Israel destinasse in sufficientem & commodam olim habitationem tradendam.

60. Alij denique, ex quibus est D. Thom. quæst. 50. art. 3. censent multitudinem Angelorum excedere omnem multitudinem rerum materialium. Quod D. Thomas probat primò ex Dionys. cap. 14. de cœlest. Hierarch. sic aiente: *Multi sunt boni exercitus supernarum mentium, infirmam et confusam excedentes nostrorum materialium numerorum commensurationem.* Additque ibidem Dionys. Scripturam numeram Angelorum maximis numeris in se replicatis, & myriadum myriadibus explicare solere. Probat secundò hac ratione: quia cum perfectio vniversi fuerit à Deo præcipuè intenta in creatione rerum: quanto aliqua sunt magis perfecta, tanto in maiori excessu fuerunt creata. Quare sicut Deus corpora cœlestia incorruptibilia, & perfectiora sublunariis in eo modo effèdi, condidit in mole infinitè penè maiori quam sublunaria: sic Angelos incorruptibiles creauit logè maiori quantitate, non continua, sed discretà, id est maiori numero, quam cætera omnia ipsis inferiora. Quod idem repetit quæst. 112. art. 4. ad 2.

61. Verum prioris loci ex Dionysio relati alius sensus est, vt Suarez, Vasq. & alij rectè notarunt. Tantum enim ait multitudinem Angelorum excedere omnem numerum ex ijs quibus vti solemus: ita vt nosse computandi modus, & nomina quibus

maximos numeros designamus, ad Angelorum numerum non perueniant. Reliqua quæ D. Thom. subiunxit, non sufficiunt tantæ multitudini cerò adstruendæ. Et ex illius ratione sequetur maiorem esse multitudinem hominum, quam brutorum, plantarum, & rerum aliarum inferiorum: quod non est verum. Quare licet certum sit multitudinem Angelorum valde magnam esse: comparationes tamen illæ omnes incertæ sunt. Neque præcisè definiti potest, quot sint, non modò absolute, sed neque etiam comparatiue.

SECTIO VII.

De specifica distinctione Angelorum.

His de numero Angelorum præmissis, quæstio superest, an sint omnes eiusdem speciei, an diuersæ, an partim eiusdem, partim diuersæ? Qua de re res sunt Theologorum sententiæ.

Prima est S. Thomæ quæst. 50. art. 4. & in quæst. de spiritualibus creaturis art. 8. Caietan. de ente & essentia cap. 5. q. 9. Nazarij ad quæst. 50. art. 4. contrauers. 2. Granad. tract. 1. de Angelis disput. 2. hum. 9. affirmantium omnes Angelos differre specie inter se, esseque impossibile dari plures Angelos solo numero diuersos. Impossibile, inquam, vel absolute & simpliciter, vt sentiunt Caietan. & alij post eum citati: vel de potentia ordinaria, vt videtur sentire D. Thom. opusc. 16. §. *Restat autem*, ubi sic ait: *Intellectus, si naturaliter esset vnus omnium (vt finxit Auerroes) quia non haberet naturalem causam multiplicationis, esset tamen sortiri multiplicationem ex supernaturali causa, nec per implicatio contradictionis.* Par autem vel maior est ratio, vt Angeli quoque illam sortiri possent, neque nisi in eo apparet vmbra contradictionis.

Prima pars huius sententiæ, quod scilicet omnes Angeli sint specie diuersi, nullique omnino solo numero differentes, probatur à Caietan: quia multiplicatio indiuiduorum non intenditur per se, sed propter speciei conseruationem. Ergo Angeli, cum sint incorruptibiles, non debuerunt numero multiplicari. Secunda verò pars, quod scilicet non possint solo numero differre, probatur à D. Thomæ quæst. 50. art. 4. quia quæcunque conueniunt specie, & differunt numero; conueniunt in forma, & distinguuntur materialiter. Cum ergo Angeli non sint compositi ex materia & forma, vt dictum est supra, impossibile est duos Angelos esse vnus speciei, & solo numero differre. Sicut etiam impossibiles sunt plures albedines separatae, aut plures humanitates: cum albedines non sint plures, nisi secundum quod sunt in pluribus subiectis.

62. Aliqui censent omnes Angelos diuersæ speciei. D. Thom. Caiet. Nazarij Granad.

D. Thom.

64.
Alii enī
differre so-
lo nume-
ro.

Secunda sententia, priori contraria, est Angelos omnes differre solo numero. Primo quia difficile est intelligere, quomodo Angeli possint specie differre. In illis enim attenditur maximè intellectus, ex quo, eiusque actione, de substantia iudicandum est. Est autem difficile intelligere & explicare, quomodo intellectus sint specificè diversi: cum omnes sint ad omnia intelligenda, diverso tantum modo, non modo diversus non videtur posse constituere diversitatem specificam. Secundo, quæcunque ex Scriptura, Patribus, & experientia proferri solent ad probandam Angelorum inæqualitatem naturalem, falsari possunt sine specifica diversitate. Brevis maior & minor non variant essentiam, sicut non sunt de conceptu essentiali. Licet ergo alij alijs sint naturaliter intelligentiores & potentiores: non sequitur esse specie diferentes. Potest enim id oriri ex differentia entitativa intra eandem speciem, qualem non pauci inter animas racionales constituunt, & inter partes intensivas qualitatum, & extensivas animarum materialium. Adde tertio Patres, inter rationes, cum homines redempti, non Angeli, hanc dare: quia in hominibus tota natura corruperat, non in Angelis. Supponunt ergo Angelos esse vnus naturæ, vt homines. Quod disertius affirmant Anselm. lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 21. vbi ait, omnes Angelos esse eiusdem naturæ. Et Damascen. lib. de *Decoris* cap. 1. dicens, vnã esse naturam omnium Angelorum, vt & omnium hominum. Et Basil. lib. 3. contra Eunom. in principio, aens prioritatem in personis non impedire vnitatem essentiam. Angeli enim sunt priores alij alijs, & tamen eiusdem essentia. Et Athanas. in questionibus ad Antiochum q. 7. vbi affirmat eandem esse Angelorum & Damasceni essentiam, sicut & hominum. Et q. 4. adit Angelos quidem ordinibus differre, vt voluit Magnus Dionysius; sed esse eiusdem speciei, sicut & homines.

65.
Vera sen-
tentia.

Tertia sententia, & media inter præcedentes, affirmat Angelos partim specie, partim solo numero differre. Ita docent communis Theologi vcl in 2. dist. 3. vel ad art. 4. q. 50. Eius autem probatio his tribus propositionibus continetur. 1. Possibiles esse plures Angelos specie diferentes. 2. Possibiles etiam esse plures Angelos solo numero diversos. 3. His duobus suppositis probabilius esse Deum creasse Angelos partim specie, partim numero, diferentes: scilicet que in mundo spiritali similem quandã varietatem illi quæ cernitur in mundo corporeo. Quæ tria singularim probanda & explicanda sunt.

66.
Alii enī
differre so-
lo nume-
ro.

Dico igitur primo, possibiles esse plures Angelos specie diferentes. Probarur, quia ex parte Dei est potentia simpliciter infinita, & ex parte obiecti nulla apparet implicantia contradictionis. Quin potius incredibile videtur tantam specie-

rum varietatem & multitudinem in rebus corporeis creati potuisse. In gradu vero spiritali completo, vnica tantum. Quia si essentia diuina sit minus imitabilis & participabilis à spiritibus creatis, quàm à substantijs corporeis, à quibus variè in infinitum participari potest: aut gradus cognoscitiui & intellectiui non sit æquè multiplicabilis, ac gradus sensitui, qui specificè in infinitum multiplicari potest, & reuera tam multiplex est. Omnino essentia diuina, etiam in ratione spiritus, est infinitè participabilis: neque adeo quate ab vlla specie Angelorum sola, præsertim finita, participari potest. In d. cum data quacunque creaturâ, Deus possit aliam perfectiorem creare, æque ita perfectius & perfectius in infinitum participari à creaturis: potest supra quamcunque speciem Angelicam, producere aliam & aliam perfectionem in infinitum.

Neque est aded difficilis explicatio diuersitas illa specifica Angelorum. Possunt enim facile concipi seipsis differre inter se: sicut differunt plus quàm specificè, tum à Deo, tum ab anima rationali. Vnde à Deo superantur perfectione substantiali intellectiua, plus quàm specificè; ipsique animas racionales excedunt, etiam quatenus spirituales & intellectiue sunt: ne alij alios excedere possunt specificè in gradu intellectiualis completo; & consequenter in operatione: ita vt plura simus, & nobilius perfectiusque intelligant. Vnde etiam species, sicut infusas, sicut acquisite, habeant ampliores: & consequenter maiori quoque polleant volendi & operandi facultate.

Dico secundò, dari quoque posse plures Angelos solo numero diferentes. Probarur quia nulla apparet contradictio in eo quod datur duo Angeli naturæ planè similis: sicut duo homines, duo lapides, duæ animæ racionales, duæ albedines. Si quæ enim in eo esset contradictio: maximè illa quam prætendunt Thomistæ, dari scilicet numericam distinctionem sine ipsius principio formali distinctiuo. Quia vbi non est materia, non est principium distinctionis purè numeralis. Quippe quæ non desumitur, neque desumi potest, nisi à materia. Sed contra. Quia vel Thomistæ volunt, materiam esse principium formæ intrinsecum cuiuscunque distinctionis purè numeralis: aded vt res nullæ inter se differant solo numero, nisi penes materiam: & hoc est euidenter alienum à veritate, planèque improbabile. Nam composita physica eiusdem speciei differunt numero penes formã, æquè ac penes materiam, ex. gr. duo homines non minus differunt numero secundum animam rationalem, quàm secundum corpus. Et duæ animæ racionales non minus sunt diuersæ numero intrinsecè per se ipsas formaliter, quàm duo corpora, aut duæ materiæ affectæ quantitate. Similiterque duæ albe-

dines non minus differunt numero intrinsecè per seipsas formaliter, quam duæ quantitates, aut duæ materiæ quantitate affectæ, quas Thomistæ volunt esse principium indiuiduationis. Generaliter enim numquodque per id quod est intrinsecè à parte rei, est formaliter distinctum ab omni alio, & immultiplicabile realiter in plura secundum ipsum.

Grana.

Vel secundò volunt, vt exponit Grana supra n. 10. quamlibet rem esse quiddè indiuiduam seipsa intrinsecè & formaliter: sed tamen distinctionem purè numeralem dicere habitudinem intrinsecam ad materiam, & reperiri non posse nisi in re, quæ est materia, aut certè materiam respicit tanquam forma vel modus illius. Sed contra quia multa distinguuntur solo numero, quæ neque sunt materia, neque illam respiciunt tanquam forma vel modus illius, vt duo lumina gloriæ, duæ visiones beatificæ, duæ actus cognitionis, aut voluntatis Angelicæ, circa idem obiectum simili modo tendentes, duo habitus supernaturales fidei, spei, vel charitatis. Quod si respondet Grana: se per materiam intelligere non modò rem quamlibet extensam, & corpoream; sed etiam quodcunque subiectum siue materiale, siue spirituale, vñ addit ibidem paulò post: Inso quia primò hæc expositio discedit manifestè à sententia D. Thomæ, qui quæst. 50. art. 4. manifestè nomine materiæ intelligit materiam corpoream verè ac propriè dictam: vñ euidenter ostendit ratio, quæ probat Angelos non posse solo numero differre: quia non sunt compositi ex materia & forma, vt dictum est supra (inquit) nempe art. 2. eiusdem quæstionis, vbi loquitur de materia propriè sumpta, & quidem etiam quantitate affecta, quam solam ibidem esse vult principium distinctionis numericæ. Idemque est sensus Thomistarum affirmantium principium indiuiduationis esse materiam affectam quantitate. Secundò, si ad distinctionem purè numeralem sufficit esse materiam, id est; subiectum spirituale, vel illam respicere: Angelus est materia hoc sensu, in quantum est subiectum spirituale suorum actuum, & aliorum accidentium: imò & propriæ hypostaseos & existentie, secundum Thomistas, qui putant illam distingui ab essentia à parte rei. Quare Angelus non deerit principium distinctionis purè numericæ. Atque ita ratio aduersariorum, prout explicatur à Grana, seipsam planè destruit. Deinde illa ipsa quæ dicunt ordinem ad materiam, non distinguuntur penes materiam intrinsecè, sed per propriam entitatem, quæ sunt id quod sunt. Per id enim quod sunt, distinguuntur formaliter ab omni alio: quia per illud sunt hoc, & nihil aliud. Ergo similiter alie res, quæ non dicunt ordinem ad materiam, possunt nihilominus differre numero formaliter & intrinsecè per suam entitatem, quæ non minus sunt hæc vna res certa & determinata, & distinctaque realiter à quavis alia.

69.

Confirmatur, quia si res quæ dicunt ordinem ad materiam, differrent per illam, siue

intrinsecè, siue etiam tantum terminatiuè omnes huiusmodi res differentes numero deberent differre per habitudinem ad materiam numero diuersas: vt nimirum à diversitate numerica materiarum, sortirentur diuersitatem numericam inter se. Sed hoc est falsum: quia differunt numero formaliter & intrinsecè secundum se, quamuis non dicant ordinem vnaquæque ad vnicam numerò materiam certam & indiuiduam; sed singulæ ad quamuis: vt manifestè patet exemplo animæ rationalis: cuius ex quouis cibo indifferenter alantur homines, & cuiuscunque alimenti materia illi aggerent, ad quæ illam informant anima sua rationali, eadem numero & indiuidua, ac simpliciter & indiuisibili. Quare ne quidem animæ rationales sunt singulares terminatiuè per habitudinem ad materiam. Item accidentia Eucharistica indiuiduo differunt sine materia, quam in se habeant, vel in quâ recipiuntur: & cuiuscunque materiæ per se vniri possunt. Et quamuis esset albedo vna in pluribus sobietis: non idè esset multiplex. Sicut natura diuina non est multiplex in tribus personis, sed vna singulariter.

Item sicut materiæ & quantitates, quæ per Thomistas sunt prima ratio indiuiduationis, differunt formaliter & intrinsecè seipsis indiuidualiter: ita res alie quælibet possunt seipsis intrinsecè differre, ac inessentialitè differunt. Nam albedo V. g. vt distincta ab ipsa materia quantitate affecta, singularis est, singulari actione producta, demonstrabilis vt hæc determinata & certa, distinctaque omni alio quod non est ipsa, & immultiplicabilis in multa, quæ sicut multæ albedines, & tamen sint albedo illa ipsa, quæ sic realiter à seipsa diuideretur, essetque vna & multiplex realiter id est, vna & non vna. Sic ergo possunt Angeli multiplicari numero intra eandem speciem, citè materiam, vel quantitatem, per quam numericè distinguantur. Cùmque nulla aliunde difficultas, vel implicancia proferatur: non est negandum omni potentie diuinæ, quod possit Angelos producere solo numero diuersos. Quin potius sicut animas rationales multiplicare potest in infinitum: sic Angelos. Nec enim obstat, quod animæ sint incompleti spiritus, Angeli vero completi. Quia non propterea totam sine speciei latitudinem extensam absorbent.

Malè autem comparantur à Thomistis abstracta realiter à materia, cum homine abstracto metaphysicè, vniuersali, & immultiplicabili, vt tali. Nam Angeli & res abstracta realiter à materia, id est, immaterialia, non propterea abstrahunt ab indiuiduatione, neque realiter possunt ab illa abstrahere. Est enim impossibile vt sint, & à parte rei singularia non sint. At homo abstractus metaphysicè à singularibus, abstrahit per mentem ab indiuiduatione, & est metaphysicè immultiplicabilis numericè manendo in illa abstractione: quia multipli-

Res. que libet differre seipsa numericè ab aliis.

Occurrunt obiecta omni.

catio debet fieri per contractionem ad differentias indiuiduantes, à quibus ille conceptus abstrahit. Verùm huiusmodi Vniuersale non est vnum realiter, sed tantum ratione seu conceptu. Quatenus id quod multiplex est, aut esse potest à parte rei, concipitur confusè vno conceptu vniuersali per modum vnius; id est, multa quæ inter se conueniunt, concipiuntur non cogitando de reali eorum distinctione & diuersitate: sed tantum illa exprimendo secundum id quod est illis commune vniuersali. Neque existit aut existere potest vniuersale cum illa abstractione, & præcisione ab omni differentia indiuiduali: sed si existit, est necessariò tot indiuidua, quæ ea sunt quibus conuenit ratio significata nomine & conceptu vniuersali. Neque fieri potest vniuersaliter existat, aut sit aliquid ab illis omnibus distinctum & separatum. Potest & alio sensu homo abstractus metaphysicè dici in multiplicabilis, vt talis: quia non possunt dari plures conceptus obiectiui dissimiles hominis abstractissimi & vniuersalissimi sumpti: cum iste inuoluat quicquid habet naturam hominis. At non ita se habet quilibet Angelus prout existit à parte rei. Verùm quoque non est id quod ait Caietas, indiuidua intèdi tantum ad speciei cõseruationem. Nã astrã v. g. sũt incorruptibilia, naturaliter, salte de facto non corrumpuntur. Et tamen multa sunt eiusdem speciei, vt in stellã. Intenduntur ergo indiuidua etiam vt species compleatur magis: & quod illi deest in vno indiuiduo, suppletur in alijs.

Multitudo indiuiduorum non interitur solum ob speciem cõseruationem.

Angeli possunt naturaliter differre numericè.

Hinc collige Angelos posse solo numero differre, non tantum per potentiam Dei absolutam, sed etiam per potentiam ordinariam, siue operantem secundum rerum naturas. Quia nimirum Angeli non minùs habent in seipsis principium id est, in esse suo naturali, principium distinctionis numericæ, quod est propria ipsorum entitas, et est hæc, certa, & determinata, distinctaque realiter à qualibet alia, quàm anima rationalis, & cætera superioris in exemplum alla, quæ Thomistæ non dubitentur posse conaturaliter multiplicari purè numericè. Et quidem nisi haberent Angeli in seipsis principium formale distinctionis numericæ: non apparet quomodo posset illud suppleri à Deo supernaturaliter operante. Deus enim non potest neque per seipsum neque per aliquid aliud, suppleri principium formale intrinsecum distinctionis, quod, vt ostendimus, non est aliud, quàm propria entitas cuiusque rei. Est autem impossibile. Entitatem cuiusque rei esse vel Deum, vel aliquid aliud ab ipsa distinctum realiter. Ac sicut implicat posse supernaturaliter differre genere vel specie, ita quæ ex natura sua non sunt apte differre: ita non minùs impossibile est differre numero. Tam enim differentia numerica est ipsamet entitas rei numero differentis: quàm ratio generica vel specifica est entitas rei differentis genere vel specie: & quidem tota, sed diuersimodè solum considerata, confusè

aut distinctiùs, vt suppono ex Metaphysica. Dico tertio, Probabilis esse, cum creasse Angelos partim specie, & partim numero differentes: seruasseque in mundo spiritali varietatem similem illi, quæ cernitur in mundo corporali. Ita vt in omnibus aut ferè omnibus Angelorum speciebus sint plura indiuidua. Prima pars huius conclusionis, quod probabilis sit esse reipsa inter Angelos varietatem specificam, probatur primò ex Scriptura, quæ docet esse inter Angelos aliquam inæqualitatem, etiam naturalem, quandoquidem reperitur quoque inter Dæmones ipsos, donis omnibus supernaturalibus spoliatos. Constat enim ex Ephes. 6. v. 12. esse inter Dæmones (etiam nunc, post peccatum & damnationem, in qua versantur) principatus & potestates: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principatus & potestates, aduersus mundi retores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitia in cœlestibus.* Et Coloss. 2. v. 15. *Expulians principatus & potestates, tradidit confidenter, palam triumphans illos in seipso.* Et 1. Cor. 15. v. 24. adduntur virtutes principibus, & potestatibus, dicunturque esse eua euandæ per Christum, cum omnibus Dæmonum principibus & potestatibus, id est, penitus vincendæ in iudicio, vt ne amplius electis nocent.

Neque dici potest Dæmones ita vocari, non propter inæqualitatem aliquam, quam habeant reipsa: sed ab illa quam habuerunt, breui illo tempore, quo fuerunt in gratia, vel quam habuissent, si peccauerant, & ad gradum gloriæ, ad quem destinabantur, peruenissent. Nam Paulus locis citatis nominat principatus, & potestates, atque virtutes, tum vt ex tantorum hostium virtibus, & expressione talium ordinum, non infamotum inter Angelos, exciret nos ad generosius sollicitiùsque pugnandum: tum etiam vt ex eodem capite magis commendet victoriam Christi, de tam magnis potentibusque hostibus triumphantis. Atqui si hæc tantum dicerentur per extrinsecam denominationem à præterito, inepta essent ad vtramque Pauli intentionem. Neque enim maius esset nobis, aut Christo, vincere Dæmones viribus pares alijs in præsentia, & qui tantum ab illis differrent, quod olim maioribus gratiæ donis essent abusi, essentque eatenus contemptibiliores.

Eodem argumento probatur non posse hæc nomina significare tantum moralem quendam inæqualitatem & differentiam, quæ nec sit inter Dæmones ex eorum placito & institutione. Nimirum ex eo sortium, quod varia inter se officia & nomina sortiri voluerint, pares alioqui natura & viribus. Sed neque etiam significant accidentalem aliquam differentiam inter Dæmones, quorum aliqui sint intelligentiores propter differentiam organorum, vt sit inter homines eiusdem speciei. Quia Dæmones carent organis, & temperamenti diuersitate, cum sint puri spiritus, vt supra ostendimus. Superest

73. Dicitur partim specie, partim numero.

Probatur differre specie.

74.

75.

ergo ut differant secundum substantiam & naturam ipsam, quæ in vniuersis sit nobilior & perfectior, quam in aliis. Quo supposito, probabilius est differentiam illam esse specificam, & non solum entitativam intra eandem speciem: qualem aliqui imaginantur esse inter animas racionales. Maxime cum excessus Angelorum aliorum supra alios sit tantus, & tam multiplex, ut dicemus paulo post.

76. Probatum secundum ex Patribus, qui partim comparant excessum & differentiam quæ est inter Angelos ipsos, cum differentia & excessu qui est inter Angelos & homines: qui excessus certissime est essentialis & specificus: ut facit Dionys. cap. 5. de Diuin. nom. pag. 226. & 227. editio nis Lansleij: & cap. 11. de cœlesti Hierarch. ubi diuersitatem essentialem inter Angelos non obscure agnoscit. Partim etiam docent differentiam inter Angelos in supernaturalibus, proportionatam esse naturalium perfectioni: ita ut tanto plus gratiæ receperint & gloriæ, quanto naturæ perfectiores erant. Ita Dionys. cap. 6. de cœlesti Hierarch. ubi dicit, perfectiores Angelos in naturâ, esse Deo propinquiores, & præcellere alios, tum in officio, tum in splendoribus gratiæ & gloriæ: affirmatque se ita à Paulo Apôtolo edoctum fuisse. Et Basil. lib. de Spiritu sancto cap. 16. disertè ait cœlorum virtutes, iuxta proportionem quæ se inuicem sperant, habere à Spiritu sancto sanctificationis mensuram. Et Damasc. lib. 2. de fide cap. 3. asserit Angelos pro sua quemque dignitate, luminis gratiæque participes factos esse. Ergo agnoscit inter Angelos naturalem excessum, & quidem valde magnum: iuxta cuius proportionem, acceperint gratiæ & gloriæ diuersitatem, & excessum, qui excessus inter illos valde magnus est.

77. Eundem excessum naturalem agnoscit Ecclesia, cum in Rituali Exorcismorum Dæmonem sic compellat: *Audi Sathana, nequissimo spiritus, Magister Dæmonum*, &c. Ibidemque iubet Exorcistam quærere à Dæmone, ex quo sit ordine? Quod sit nomen magistri eius? Et sub qua potestate Dæmonum sit? Quæ interrogationes supponunt esse inter Dæmones ordinem velut Hierarchicum, & alios aliis subesse, ab illisque doceri ut magistris. At hæc differentia & subordinatio vel consistit, vel fundatur ex parte in differentia perfectionis nature, propter quam Dæmones consenserunt in eligendum nobilissimum qui cæteris præset. Quique cum aliquos in regiminis partem assumpsit, & alios aliis præfecit: credibile est præfecisse nobiliores ignobilioribus, ut subordinatio plus haberet efficacitatis & constantiæ, à maiore vi intelligendi, & maiori potestate naturali eorum qui aliis dominantur: Regnum autem Diaboli constans esse supponit Christus Luc. 11. v. 18. Denique ipsi Dæmones in Exorcismis farentur se viribus & intelligentia esse inæquales. Et Magi sunt alij aliis potentiores, prout cum Dæmone

potentiore pactum inierunt, ut experientia docet, & exemplis confirmat. Deius disquisit. Mag. lib. 2. q. 30. Hic autem excessus potentie & intelligentiæ inter Dæmones, non potest referri, ut supra dixi, ad diuersitatem organorum, quibus Angeli carunt, quia puri spiritus sunt.

78. Probatum tertio ratione: Nam supposita possibilitate diuersitatis specificæ inter Angelos, probabilius videtur Deum plurimas eorum species creasse. Quia diuersitas illa ad perfectionem vniuersæ ad Dei diuitias manifestandas, & ad cœlestis aulae maiestatem & pulchritudinem plurimum facit. Neque obest, quæ sociati inter Angelos specierum diuersitas. Nam inter Angelos & animas beatas futura est societas perfecta, quæuis naturæ dissimiles. Probabilius, inquam, est Deum, qui tantam varietatem & multitudinem specierum produxit in mundo corporeo, plurimas quoque species nature spiritualis creasse, & fortè plures, quam sint species rerum quarumlibet materialium, etiam simul sumptarum. Quod ut minimum affirmat S. Thom. q. 50. art. 3. & q. 112. art. 4. Si autem ita est: non est solum differentia specifica inter tres Hierarchias Angelorum, vel inter nouem Choros, sed in quolibet Choro, siue ordine, erunt plurimæ species: ita tamen ut plus differant omnes Angeli qui sunt vnus & eiusdem Chori, ab aliis qui ad alium Chorum pertinent. Et quilibet Hierarchia plus differat ab altera, quam vnus Chorus ab alio Choro eiusdem Hierarchiæ. Sicut inter animalia dantur variæ differentie plus quàm specificæ, & maiores aliæ aliis; puta inter terrestria comparata cum aquaticis, & inter aquatica comparata cum volatilibus.

79. Secunda pars conclusionis, quod scilicet probabilius sit dari quoque Angelos numero solo diuersos, probatur quia cum in mundo corporeo Deus in omnibus ferè speciebus produxerit multa indiuidua, etiam in illis que naturaliter incorruptibiles esse censentur, ut in stellis Firmamentorum, multiplicatio facit ad maiorem speciei perfectionem, & ad maiorem concordiam & societatem inter indiuidua rationis capacia: ita probabilius est Deum plura indiuidua in omnibus, aut ferè omnibus Angelorum speciebus creasse. Specie inter etiam continens fuit multiplicati indiuidua specierum illarum, quæ in aliqua in peccatum reitura Deus prouidebat, ne species tota corrueret, & nulla ex parte inemptum vltimum assequeretur. Aliis verò speciebus, quas Deus præuidit perfituras in gratia, non debuit nocere perseverantia, quæ minus maiorem suam perfectionem, & alia commoda assequeretur ex indiuiduorum multiplicatione.

80. Dixi autem, in omnibus aut ferè omnibus speciebus: quia sicut in mundo corporeo sunt aliquæ species vnico indiuiduo constantes, ut Sol, & fortè singuli alij planetæ: ita fortassis aliquæ sunt species Angelorum, in quibus nulla est indiuiduorum multitudo. Quo sensu potest facile intelligi, quod dicunt multi fab-

Delitio

78

De Thom.

79

Probatum aliquos solo numero differre.

80

Etorum Patrum, quos alibi citabimus, Luciferum, Principem Angelorum rebellium, fuisse primum positivè, id est, nobiliorem & perfectiorem reliquis omnibus Angelis. Quia scilicet solus erat in sua specie, creaturarum omnium nobilissimam.

Hac sententia non est plura probabilis. Dixi præterea probabilius tantum esse Angelos partim specie, partim numero solo differre modo iam explicato: quia fatendum est eam non satis competentem esse: & non modo Theologos, sed & sanctos Patres hac in parte abire in varias sententias. Aliqui enim affirmant differre solo numero, ut Basilius, Gregorius Nazian. & alij citati in m. 64. Alij di-

cut differre specie, ut Dionys. relatus num. 76. Alij dicunt rem esse generalem, & soli Deo, qui eos creavit, notam esse: ut S. Augustin. lib. contra Origenistas & Priscillianistas ad Orosium c. 11. & Damascen. l. 2. de fide c. 3. Angelique incertitudinem distinctionis specificæ inter Angelos, quod licet possibile sint plures species formarum spiritualium componentium cum materia: tamen una sola species animarum rationalium est à Deo producta. Et in beatitudine erit inter illas magna varietas & ordo Hierarchicus. Argumenta tamen sententiarum nobis oppositarum passim videntur, & ex dictis possunt facile dilui.

DISPUTATIO TRIGESIMA SEPTIMA,

De Intellectu Angelorum.

- Sectio I. *An intellectus Angeli distinguatur realiter ab ipsius substantia?*
 Sectio II. *An actus intelligendi distinguatur realiter ab Angeli substantia?*
 Sectio III. *An intellectus Angeli, vel actus intelligendi, sit de eius essentia? Et utrum omnes intellectus Angelici sint eiusdem speciei?*
 Sectio IV. *An intellectus Angeli in agentem & passibilem distinguendus sit?*

VÆ S. Thomas q. 51. & dyabus sequentibus tractat de vi assumendi corpora, & que loco & motu locali Angelorum, commodius explicabuntur inferius disp. 42. ubi dicemus de potentia executiva, ad quam proximè pertinent. Quæ quia naturaliter subordinatur voluntati, & voluntas intellectui: ordo naturæ postulat, ut prius de intellectu & voluntate, deque utriusque operationibus, & perfectionibus naturalibus differamus. Dicturi postea de supernaturalibus, id est, de gratia & gloria Angelorum: deque illius oppositis, id est, de peccato & pœna Dæmonum.

De intellectu vero Angelorum disputat S. Thomas tota disp. 54. & art. 1. docet intelligere non esse ipsam substantiam Angeli: ut neque ullius alterius creaturæ. Quia id quod non est purus actus, sed aliquid potentialitatis admixtum habet, non potest esse sua actualitas: repugnat enim actualitas potentialitati. Intelligere autem est actualitas virtutis intelligentis: q. 10. & c. 2. Actionem intelligendi Angeli non esse ipsummet eius esse. Quia solum esse divinum, ut potè infinitum, est suum intelligere, & suum velle. Esse autem angeli finitum est, & determinatum ad unum genus & speciem. Unde non potest esse ipsius intelligere &